

POSTANOWIENIE

Dnia 6 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania S. L.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Nowym Sączu
o emeryturę pomostową,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 lutego 2025 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z dnia 15 maja 2024 r., sygn. akt III AUa 714/22,

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- II. zasądza od odwołującego się na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Nowym Sączu 240 zł (dwieście czterdzieści) z odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z dnia 15 maja 2024 r. oddalił apelację ubezpieczonego S. L. od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 23 września 2022 r. oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 marca 2021 r.

Sporną decyzją Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Nowym Sączu odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej. Sąd Okręgowy ustalił,

że odwołujący się wniosek o emeryturę pomostową złożył w dniu 13 maja 2020 r. Od dnia 30 czerwca 1979 r. do dnia 23 sierpnia 1994 r. był zatrudniony w P. w S. - kolejno na stanowisku marynarza i starszego marynarza. Był wpisany na listę członka załogi na statkach morskich w żegludze międzynarodowej. W związku z tym wykonywał pracę w warunkach szczególnych w okresie od 30 czerwca 1979 r. do 23 sierpnia 1994 r. (z wyłączeniem okresów niezdolności do pracy, to jest od 8 lipca 1992 r. do 22 lipca 1992 r., od 14 kwietnia 1994 r. do 30 kwietnia 1994 r., od 23 czerwca 1994 r. do 31 lipca 1994 r., od 4 sierpnia 1994 r. do 23 sierpnia 1994 r.), w łącznym wymiarze 14 lat, 10 miesięcy i 25 dni.

Po zakończeniu pracy w P. ubezpieczony był zatrudniony za pośrednictwem M. u duńskiego armatora na stanowisku starszego marynarza. Następnie w okresie od 28 listopada 1994 r. do 2 sierpnia 1995 r. zatrudniony był na niemieckim statku. Z dniem 17 czerwca 1999 r. ubezpieczony zakończył pracę na statkach i po tej dacie nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych. W powyższych okresach nie podlegał dobrowolnemu ubezpieczeniu społecznemu. Ubezpieczony sądził, że składki na jego ubezpieczenie opłaca armator. Niemiecka instytucja ubezpieczeniowa nie potwierdziła jednak żadnych okresów ubezpieczenia i w tym zakresie wydała w dniu 28 stycznia 2021 r. decyzję odmowną. Podobnie okresów ubezpieczenia nie potwierdziła duńska instytucja ubezpieczeniowa, podając, że ubezpieczony nie posiada także duńskiego numeru stanu cywilnego i nie jest zarejestrowany w duńskim rejestrze CPR.

Sąd Okręgowy ocenił, że odwołanie ubezpieczonego nie zasługiwało na uwzględnienie ze względu na braku udowodnienia co najmniej 15. lat pracy w warunkach szczególnych. Ubezpieczony domagał się zaliczenia zagranicznych okresów jego pracy (po 23 sierpnia 1994 r.) - jako pracy w szczególnych warunkach. Sąd Okręgowy wskazał, że odwołujący się nie wykonywał po 31 grudnia 2008 r. pracy w warunkach szczególnych ani w rozumieniu ustawy emerytalnej ani pracy wymienionej w nowych wykazach prac, dlatego też znajduje do niego zastosowania art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 1696 ze zm.). Sąd ustalił, że w takiej sytuacji ubezpieczony między innymi musi wykazać, że w dniu wejścia w życie ustawy miał wymagany w przepisach okres pracy w szczególnych warunkach lub o

szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Dalej Sąd stwierdził, że w załączniku nr 1 do powoływanej ustawy, pod pozycją 23 wymieniono jako prace w szczególnych warunkach prace na statkach żeglugi morskiej. W ocenie Sądu Okręgowego okres pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach wynosi 14 lat, 10 miesięcy i 25 dni pracy. Następnie, Sąd podkreślił, że okres pracy ubezpieczonego poza granicami kraju mógłby być uwzględniony do ustalenia prawa do emerytury pomostowej jako okres pracy w szczególnych warunkach pod warunkiem uznania go za okres składkowy w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 1 lub art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. d ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 1631 ze zm., dalej jako: „ustawa emerytalna”). Powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, Sąd Okręgowy wskazał, że okresy wykonywania pracy za granicą w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze na podstawie umów o pracę zawartych bezpośrednio z pracodawcami zagranicznymi mogą być uznane za okresy zatrudnienia w rozumieniu art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, pod warunkiem opłacenia składek w Polsce również na dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chyba że na podstawie umów o zatrudnieniu lub umów międzynarodowych pracownik został objęty ubezpieczeniem w trybie i na zasadach obowiązujących w państwie zatrudnienia lub określonych w umowach międzynarodowych. Zdaniem Sądu Okręgowego, sporne okresy zatrudnienia ubezpieczonego za granicą u pracodawców zagranicznych stanowiłyby okresy pracy w warunkach szczególnych, gdyby opłacone zostały za te okresy składki na dobrowolne ubezpieczenie społeczne w Polsce lub gdyby ubezpieczony udowodnił, że w okresach tych został objęty ubezpieczeniem w trybie i na zasadach obowiązujących w państwie zatrudnienia lub określonych w umowach międzynarodowych. W ocenie Sądu ubezpieczony nie udowodnił, że w spornych okresach pracy u zagranicznych pracodawców opłacał składki na dobrowolne ubezpieczenie społeczne, bądź by w okresach tych został objęty ubezpieczeniem w trybie i na zasadach obowiązujących w Danii lub w Niemczech.

Sąd Apelacyjny potwierdził prawidłowość przeprowadzonego postępowania dowodowego. Sąd nie dostrzegł naruszenia prawa materialnego, w związku z czym

podzielił także w całości rozważania tego Sądu w zakresie przyjętych przez niego podstaw prawnych orzeczenia. Sąd odwoławczy potwierdził, że jedyną sporną przesłanką w sprawie było wykonywanie przez wnioskodawcę co najmniej przez 15 lat pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych. Wskazał, że, okres pracy u zagranicznego armatora, do której marynarz został skierowany przez pośrednika, można uznać za okres wykonywania pracy w warunkach szczególnych, jeśli marynarz zatrudniony był u zagranicznego armatora jako pracownik. Podkreślono, że warunkiem jest opłacenie składek w Polsce na dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chyba że na podstawie umów o zatrudnieniu lub umów międzynarodowych pracownik został objęty ubezpieczeniem w trybie i na zasadach obowiązujących w państwie zatrudnienia lub określonych w umowach międzynarodowych. Zdaniem Sądu, ubezpieczony nie wykazał tych okoliczności.

Zaskarżając wyrok w całości, ubezpieczony zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 4 w zw. z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych oraz art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, wnioskując o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej uzasadniono jej oczywistą zasadnością. W uzasadnieniu wniosku stwierdzono, że naruszenie przepisu art. 4 w zw. z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych w zw. z art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej ma charakter oczywisty. Ponieważ ubezpieczony legitymuje się okresem 15 lat pracy w warunkach szczególnych już na dzień 23 sierpnia 1994 r. Zdaniem skarżącego Sąd drugiej instancji winien bezwzględnie doliczyć ubezpieczonemu okresy niezdolności do pracy, za które wypłacono świadczenie w razie choroby i macierzyństwa. Nadto do stażu powinny zostać doliczone okresy pracy na statkach zagranicznych.

W odpowiedzi organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniesiona w rozpoznawanej sprawie skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona. Ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w niej zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym, polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). W rozpoznawanej sprawie żadna taka okoliczność nie miała miejsca. Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Zarzucane uchybienia muszą zatem mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001 nr 3, poz. 52; z dnia 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001 nr 10, poz. 156).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 czerwca 2022 r., II USKP 216/21 (LEX nr 3450288) rozstrzygnął, że brak uwzględnienia okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa na potrzeby ustalania stażu w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (art. 12 ustawy o emeryturach pomostowych) nie znosi interpretacja art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej. W przytoczonym rozstrzygnięciu Sąd podkreślił, że przyczyny i uzasadnienie wprowadzenia emerytur pomostowych uprawniają stwierdzenie, że w

ocenie prawa do emerytury pomostowej stosowanie orzecznictwa Sądu Najwyższego, które odnosiło się do wcześniejszych emerytur przyznawanych na podstawie art. 32 i 184 ustawy emerytalnej budzi zasadnicze wątpliwości, także per analogiam. Nie może bowiem pomijać nowych regulacji ustawy o emeryturach pomostowych. Ponadto ustawa o emeryturach pomostowych oraz dotychczasowe przepisy udzielające prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym są odrębne, stąd i regulacje są samodzielne (obowiązują w granicach podmiotowych i przedmiotowych obu ustaw), co nie uprawnia do pomijania art. 12 ustawy o emeryturach pomostowych i ustalania prawa do tej emerytury na podstawie wykładni przyjmowanej w odniesieniu do wcześniejszych emerytur na podstawie art. 32 i 184 ustawy emerytalnej. Przepis art. 12 ustawy o emeryturach pomostowych nie ustanawia też granicy czasowej dla okresów niewykonywania pracy, którą przyjęto w art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej. Przedstawiona argumentacja wpisuje się w utrwaloną linię orzecniczą Sądu Najwyższego. Wyjaśnia to, że do wymaganego stażu uzasadniającego przyznanie prawa do emerytury pomostowej nie można wliczyć okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

W zakresie uwzględniania w stażu na potrzeby ustalenia uprawnienia do emerytury pomostowej, okresów pracy poza Polską, przytoczyć należy przede wszystkim wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 30 maja 2018 r., C-517/16 (Stefan Czerwiński v. Zakład Ubezpieczeń Społecznych oddział w Gdańsku, ZOTSiSPI z 2018 r., nr 5, poz. I-350), w którym orzeczono, że emerytura pomostowa jako świadczenie z tytułu starości podlega zasadom koordynacji. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2023 r., I USKP 34/22 (OSNP 2024 nr 2, poz. 20) potwierdzono, że okres pracy w państwie członkowskim Unii Europejskiej spełniającej przesłanki określone w załączniku nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych podlega zaliczeniu do okresu pracy w szczególnych warunkach, o której mowa w art. 4 pkt 6 tej ustawy. Podstawą takiego uwzględnienia – jak w każdym innym przypadku jest przede wszystkim potwierdzenie tych okresów jako ubezpieczeniowych przez instytucję właściwą państwa członkowskiego (art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego I Rady

(WW) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE. seria L. z 2009 r. nr .284, s.1).

Oznacza to, że w kontekście rozpoznawanej skargi, nie można potwierdzić, by była ona oczywiście uzasadniona. Sądy prawidłowo odmówiły nieuwzględnienia w okresach pracy w szczególnych warunkach okresów, w których skarżący korzystał ze świadczeń z tytułu choroby. Sprzeciwia się temu treść art. 12 ustawy o emeryturach pomostowych. Nadto, Sądy mimo dostrzeżenia, że okres pracy za granicą w ramach Europejskiego Obszaru Gospodarczego jest uwzględniany jako wykonywany w szczególnych warunkach, nie były uprawnione do jego uwzględnienia, tak długo jak nie zostanie on potwierdzony jako składkowy w państwie, w którym praca była wykonywana. W tym zakresie kluczowe są ustalenie w sprawie, że okres pracy na jednostkach niemieckich i duńskich nie został potwierdzony przez tamtejsze instytucje. Znaczy to tyle, że wyrok Sądu Apelacyjnego odpowiada prawu, a skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona.

Ze względu na powyższe argumenty, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

[SOP]

[a.ł]